УДК 821.161.2-3:159.923.2

М. Рябченко, канд. філол. наук
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

КВІР-ІДЕНТИЧНІСТЬ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ

У статті аналізуються способи зображення квір-персонажів, які останнім часом все частіше почали з'являтися в сучасній українській прозі.Зроблено висновок, що основну увагу при зображенні таких персонажів автори зосереджують не на показі еротичних деталей та епатажності, а на звичайних психологічних переживаннях людини, які не пов'язані із сексуальною орієнтацією. Тож усучасній українській прозі присутній європейський погляд на означену проблему.

Ключові слова: квір-ідентичність, сексуальність, психоаналіз, глобалізація.

Останнім часом в українській прозі з'являються романи, які прямо або опосередковано піднімають тему нетрадиційної сексуальної орієнтації. Зокрема це твори Т. Малярчук, Н. Сняданко, А. Малігон та К. Бабкіної, де авторки кожна у свій спосіб долучаються до обговорення питання гомосексуальних та лесбійських стосунків, увага до якого значно посилюється у ХХ ст. Не можна сказати, що ця тема ніколи не піднімалася в українській літературі та літературознавстві, адже поодинокі і твори, і студії з'являлися, але, звісно, вони не можуть бути вичерпними, тому пропоноване дослідження є актуальним.

Мета роботи – дослідити способи зображення квірперсонажів у сучасній українській прозі, висвітлити бачення цієї проблеми письменниками.

Як уже зазначалося, тема нетрадиційного кохання – не нова для української літератури і не є просто актуальною відповіддю на певні запити вглобалізованому суспільстві. До неї, хай і у завуальованому вигляді, зверталися ще на початку ХХ ст. Це і загадковий "Блакитний роман" Г. Михайличенка, й інтелектуальний роман "Доктор Серафікус" В.Домонтовича. У своєму незавершеному дослідженні "Націоналізм, сексуальність, орієнталізм. Складний світ Агатангела Кримського" С. Павличко в цьому контексті розглядає творчість зазначеного письменника, зокрема його роман "Андрій Лаговський". Дискурс кохання між жінками прочитується в новелі "Valse mélancolique" О. Кобилянської, яка стала "духовним авторитетом" (В. Агеєва) для письменниць наступного покоління. "Модерна жінка витворює навколо себе цілком інше коло спілкування, шукає досі не звіданого емоційного досвіду. Багато сюжетів модерної літератури – це історії жіночої дружби, товаришування, любові, історії, в яких чи не найбільше вражає виняткова відкритість, одвертість самоаналізу, зображення тих стосунків і почуттів, які патріархальна мораль вважала табуйованими й грішними" [1, с. 227]. Окрім того, для письменниць того часу була досить важлива жіноча дружба, яку вони відкрили для себе в пошуку "ідеальної комунікації" (Т. Гундорова), що допомагала не почуватися самотньою й відчувати підтримку однодумців. Саме про таку ніжну дружбу між молодими дівчатами пише І. Вільде в романі "Повнолітні діти". Проте в окремих епізодах взаємостосунків Дарки Попович і Стефи Сидір проскакують еротичні нотки, хоча вони сприймаються скоріше як екзальтований вияв тісного духовного зв'язку, платонічного захоплення та закоханості в подругу, яка є відображенням власних поривань, духовних відрухів і думок. У сучасній літературі таку дружбузакоханість описує О. Забужко в повісті "Дівчата". Загалом, і на початку ХХ ст., і на початку ХХІ-го спостерігається загальна еротизація української літератури.

Якщо говорити про легалізацію нетрадиційної орієнтації, то серйозні наукові дослідження в цьому напрямку були започатковані З. Фройдом, який стверджував, що від природи людина є бісексуальною, на становлення її сексуальної орієнтації (термін уперше був уведений К.-Г. Ульріхом) впливає багато чинників, а тому гомосексуальність не можна вважати хворобою. Його думку підтримував Х. Елісс. Дослідженнями в цій царині почали займатися психоаналітики, філософи, соціологи. Найрезонанснішими з них стала шкала сексуальності американського ентомолога А. Кінзі, а також досліди психолога Е. Хукер, яка експериментально довела, що психіка представників різних орієнтацій не має відмінностей у відхиленнях.

У 60-х роках минулого століття зароджується лесбійський фемінізм, активістки якого ідентифікацію та зближення з іншою жінкою розцінювали як єдиний спосіб для забезпечення повної незалежності й можливості розкрити та пізнати жіночу природу. Відома представниця цього руху французька письменниця М. Віттінг взагалі закликала до повної ліквідації самого поняття стать/ґендер, яке було засноване на репродукції, оскільки для викорінення маскулінного владарювання недостатньо тільки урівняти в правах жінку й чоловіка: "Поняття розрізнення не містить у собі нічого онтологічного. Це лише спосіб, у який владарі інтерпретують ситуацію владарювання. Функція розрізнення – замаскувати на всіх рівнях конфлікт інтересів, з ідеологічними включно" [5, с. 431].

У першому томі своєї "Історії сексуальності", який виходить у 1976 році, М. Фуко взагалі повністю переосмислює традиційні погляди на сексуальність. Він, як зазначає М. Маєрчик, "знеприроднив, денатуралізував сексуальність, ствердив думку, що сексуальність ми мали не завжди, вона з'явилася не так давно і була винаходом вікторіянської медицини, психології та психіатрії XIX століття", тобто вказує на "історичність сексуальності, на її культурну обумовленість і релятивність" [6, с.123].

Останнім часом у США спостерігається лібералізація у ставленні до представників секс-меншин, про що говорить відомий психоаналітик Р. Раутон [13], аналізуючи істотні зміни в поглядах Американської психоаналітичної асоціації на це питання. Зокрема таких осіб почали приймати на посаду психоаналітика. У психології у більшості випадків гомосексуальність перестала сприйматися як хвороба (у 1992 році вона була викреслена зі списку захворювань Міжнародної конференції по Десятому перегляду Міжнародної класифікації хвороб (МКБ-10)), а психоаналітики розробляють власні концепції та методики консультування таких пацієнтів.

У 90-х роках ХХ ст. з□являється квір-теорія – "академічна дисципліна, що формувалася на Заході переважно на основі праць таких авторів як Мішель Фуко, Джудит Батлер, Ів Косовскі Седжвік, Дейвід Гелперин і Джудит Гелберстам" [6, с.132]. Це інтердисциплінарна теорія нетрадиційної сексуальності, представники якої головну увагу спрямовують на те, щоб заперечити усталеність і непохитність ієрархії гетеро/гомо. У науковий обіг термін запровадила американська дослідниця Т. де Лауретис, позначаючи ним людей, яких не можна віднести до конкретної статі.

Причини такої сексуальної революції відомий соціолог Е. Гіденс вбачає у глобалізації, найголовніший та

© Рябченко М., 2016

найістотніший вплив якої відбувається на "найінтимніші та особисті сфери нашого життя" [3, с. 67-68]. Під її впливом інститут сім'ї перестав бути важливою економічною ланкою, а функція сексу не полягає лише в продовженні роду. Як прямий наслідок цього виникає ліберальне ставлення до гомосексуалізму, адже "коли секс вже не має надзавдання, у ньому апріорі не може владарювати лише гетеросексуальність" [3, с. 73].

Українське суспільство, як і суспільства інших пострадянських країн, на сьогодні не готове толерантно сприймати такі глобалізаційні процеси. Це пояснюється багатьма причинами, однією з яких є швидкість, з якою ці нетрадиційні соціокультурні явища з'являються. Так, якщо сексуальна революція та різні рухи за права сексменшин на Заході почалися вже майже із середини XX ст., то в Україну все це приходить лише з кінця 80-х років. Відповідно і правові рухи (наскільки це можливо у недосконалому правовому суспільстві), і відкрита позиція самих представників нетрадиційної орієнтації, які раптом з'явилися, викликають враження їхнього тотального засилля в суспільстві й краху моральності та, відповідно, гомофобію. У той самий час, як зазначає Ж.-М. К□юбільє, за даними досліджень відсоток гомосексуалістів у різних суспільствах завжди приблизно однаковий, просто під тиском суспільних, релігійних, законодавчих обставин частина представників не оприявлюється, усвідомлено чи неусвідомлено вдаючи із себе людину традиційної орієнтації. Коли ж суспільство лібералізується, латентна квір-ідентичність стає явною [4, с. 99].

У сучасній українській прозі не так і багато творів, у яких присутні персонажі з нетрадиційною орієнтацією, проте у 2013 році з'являються одразу три такі романи, що окремим критикам [15] дало підставу стверджувати про певний тренд у літературі. Якщо ж говорити про середину двохтисячних років, то дискурс забороненого кохання, і, зокрема, кохання саме до жінки, характерний для більшості творів Т. Малярчук. У повісті "Ендшпіль для Лізи" нараторка згадує про "жінку, в яку я була колись закохана" [8, с. 126]. У повісті "Згори вниз. Книга страхів" головна героїня кохається із сусідкою Варкою. Усі мешканці пансіонату мадам Воке, включаючи наратора з повісті "Комплекс Шахразади", "закохані до нестями" в поштарку Геру і "будуть її кохати, поки дихають" [10, с. 14], а полковник Гульм та Християн Ожехович – коханці. У повісті "Ми. Колективний архетип" жителі міста намовляють Завадського спробувати спокусити молоду дівчину, хоча це потім призводить до трагедії: хлопець вішається на власному ремені, оскільки насправді був гомосексуалістом і не зміг пережити приниження.

Варвара-Барбара з повісті "Троянда Адольфо" сама себе відправляє на заслання в Сибір через нерозділене й табуйоване кохання до жінки. Окрім несподіваної тематики, твір також цікавий і авторськими експериментами на рівні текстотворення: використання прийому потоку свідомості, редукція на пунктуаційному рівні (письменниця настійно ігнорує коми, хоча при цьому активно оперує численними тире та трикрапкою), відсутність великих літер. Незважаючи на наявність "ілюзії вільного тривання думки" (З. Лецишин), у творі спостерігається нараторська "обробка": маємо його членування на окремі тематичні розділи, які графічно відділені один від одного широкими відступами й утворюють певну послідовність подій. Важливого смислового навантаження набувають спогади Барбари про родину своєї прабаби Грубої Марії, яка все життя кохала чоловіка власної сестри Федора. Саме Федір став батьком майбутнього діда Барбари. Таким чином, героїня вказує на ніби генетичну спадковість до забороненого кохання, яке завжди приречене на табуювання, страждання і часто не має відповіді. А окрім того, створює циклічність і деяку закономірність подій, вічне продовження: "Груба Марія вмерла тієї ж грудневої суботи якої одружувалися діти Ядзі й Василини – а рівно через дев'ять місяців не більше і не менше народилась я" [11, с. 78].

Аналізуючи твори періоду раннього модернізму, С. Павличко наголошувала на тому, що в них був "важливий не фізичний бік і навіть не те, відбувся чи не відбувся зв'язок двох осіб однієї статі, важлива сама можливість, легалізація такого зв'язку" [12, с. 228]. Схожий мотив характерний і для творчості Т. Малярчук, яка утверджує існування різної любові й відстоює право кожного на такі стосунки. Часто в її повістях дискурс кохання платонічний, піднесений, не забарвлений еротикою. Об'єкт обожнення Барбари в повісті "Троянда Адольфо" – це жінка-напівбогиня. Нараторка настільки виразно виплекала й вимріяла собі образ коханої жінки, що в реальному житті навіть боїться зустрітися зі своїм кумиром, аби не розвіяти мрію. А тому, коли одного разу Барбара випадково зустрічає її на вулиці, то просто тікає: "Коли одна із старих жіночок зі злістю підбігла до мене й шарпнула за рукав бо я якась глуха чи що – не розумію що он та чорнява жінка хоче щось мені важливе повідомити біжить за мною вже кілька хвилин а я як супостатка нє би зупинитися а йду ще швидше – тому тоді *я все одно не могла озирнутися бо це означало б зрадити тебе і догодити собі тобто почати жити заради себе а не заради свого кохання як то було досі* (курсив мій – М. Р.)" [11, с. 23].

Полковник Гульм та Християн Ожехович з повісті "Комплекс Шахразади" зустрічають один одного на війні й зовсім не радіють її закінченню, як і більшість солдат, оскільки "кожному з них війна принесла кохання, за яке не треба боротись" [10, с. 37]. Намагаючись відстояти своє право на любов, вони повстають проти уряду та населення, заявивши, що "війна повинна закінчуватися не тоді, коли про це домовляються правителі, які жодного дня не провели в окопах, а тоді, коли про це домовляються вони, солдати" [10, с. 44]. Полковник ніяк не може змиритися з тим, що "людям не дозволяють вести війну стільки часу, на скільки вистачає у них любові" [10, с. 44]. Проте суспільна мораль все ж таки перемагає, і Гульм зникає в невідомому напрямку, а Ожехович повертається до своєї родини. У цих епізодах знову ж таки відсутнє еротичне забарвлення, увага акцентується лише на моральному праві особи вибору власного шляху.

Єдина побіжно описана сцена кохання між головною героїнею та сусідкою Варкою в повісті "Згори вниз. Книга страхів" не має вульгарно-порнографічного забарвлення. Вона не викликає надмір еротичного почування навіть у нараторки, яка скоріше відчуває розслабленість та лінощі (що, можливо, можна потрактувати як втомленість від гіперуваги та смакування деталей у цьому питанні): "Я збуджувалась зовсім не так, як це буває з чоловіком. Не відчувала нестерпної хіті, навпаки, *мені було спокійно і байдуже, навіть лініво* (курсив мій – М. Р.). Сонце сліпило очі і я їх закрила" [9, с. 50]. Кохання відбувається на тлі вічних гір, які є символічним ствердженням такого одвічного та природного стану речей.

Таким чином, можна говорити про утвердження авторкою любові в сенсі платонівської волі до краси, прагнення до взаєморозуміння, коли важить не стільки фізичний, скільки "духовний еротизм" (Т. Гундорова).

Роман Н. Сняданко "Фрау Мюллер не налаштована платити більше", що був анонсований як твір про одну з вагомих проблем сьогодення – заробітчанство за кордоном – насправді досить слабо розкриває це питання. Головна увага зосереджена на власному самоусвідомленні однієї з головних героїнь Христини, учительки музики, яка після закриття школи вирішує разом з подругою поїхати на заробітки за кордон. Перебування в абсолютно відмінному соціумі дає змогу жінці зовсім по-іншому подивитися на своє попереднє існування, провести психоаналіз як власного життя та поглядів, так і життя інших з метою зрозуміти себе, позбутися комплексів і психологічних проблем, коріння яких – у радянському вихованні та сімейних негараздах між батьками.

Наративна структура роману цікава (хоч і не нова): усі події вміщуються в один день і подані у вигляді спогадів Христини.Відповідно, текст є суцільною рефлексією та малоподієвий. Значним недоліком цього тексту є його непослідовність: досить часто наступні події чи описи характеру людини логічно не вмотивовані попередніми. Так, на початку роману Христина і Соломія постають перед реципієнтом як певні протилежності: раціональна та поміркована Христина завжди знає, як діяти, натомість Соломіїна велика вада – численні вагання щодо прийняття навіть найпростіших рішень. Однак пізніше з'ясовується, що це не так: муки вибору, мало не патологічна невпевненість у собі й занижена самооцінка – всі ці риси характерні і для Христини. Такою ж несподіванкою для читача стає повідомлення про те, що Христина і Соломія – коханки, адже цьому передувало кілька сторінок розлогих описів стосунків (хай і невдалих) між Соломією та її численними чоловіками.

Отже, Соломія проявляється швидше як бісексуалка, яка надає перевагу стосункам із жінками, адже їй з ними легше порозумітися, Христина ж іще зі школи почала себе усвідомлювати як лесбійка, і саме Соломія, її однокласниця, була першим об'єктом потаємних бажань дівчини. Проте оприявлення сексуальної орієнтації головних героїнь роману не веде до насичення тексту смакуванням пікантних еротичних сцен.

Христина не переймається своєю орієнтацією, живучи звичайним життям середньостатистичної людини, натомість це питання завжди хвилювало її оточення: "Сексуальна орієнтація часто ставала предметом розмов Христини зі знайомими. У цьому було щось підозріле, адже якби вона була гетеросексуальною, то обговорювати це нікому б не спало на думку" [14, с. 297]. Коли ж жінка в одній із розмов сказала, що єдине, про що іноді шкодує, так це неможливість мати дитину, адже гіпотетично могла би стати гарною матір'ю, "але не судилося", то знайома пізніше переказала це іншим як жаль Христини за тим, що не народилася "нормальною". Таким чином, маємо яскраву ілюстрацію неготовності українського суспільства до спокійного сприйняття людей нетрадиційної орієнтації. Таку неготовність наратора пояснює вихованням у закритому радянському суспільстві, в якому особистісні переживання сприймалися як такі, що не варті уваги, людина ж не мала вирізнятися на фоні інших, що в результаті призводило до неусвідомленого страху розкритися, раптом стати не такими, як інші, і, відповідно, породжувало страх перед цими "іншими" та їхнє відторгнення. Саме тому мати Соломії зі скандалом виганяє її батька через те, що він наважився зізнатися в тому, що гей і вже два роки має коханця, але готовий заради спокою дочки продовжувати жити в сім'ї.

Усе це Христина почала поступово розуміти вже за кордоном, перебуваючи в Німеччині. Познайомившись із Евою, типовою для західного суспільства феміністкою-лесбійкою, яка значну увагу приділяє своєму психічному здоров'ю, жінка згодом також починає усвідомлювати і власну велику зашореність щодо багатьох питань: "Свої колишні страхи, загнані глибоко в підсвідомість, Христина відчувала тепер як велику й незручну торбу, що її чомусь доводиться волочити за собою однією рукою" [14, с. 168]. Не могла жінка й не зауважити абсолютно іншого ставлення до людей з квір-ідентичністю. Більше того, розвинута клубна культура представників нетрадиційної сексуальної орієнтації дозволяла відчути себе рівною в суспільстві, навіть якщо ти заробітчанка зі східної країни. Як пояснювала Ева Христині, "мати подругу-східноєвропейку вважається особливим шиком, бо жінки, які приїздять на заробітки, здебільшого аж за кордоном відкривають у собі латентні сексуальні схильності. Виховані в сувору патріархальних родинах, східноєвропейські жінки їхнього з Евою віку (майже сорокарічні – М. Р.) іноді навіть не замислюються над можливістю іншої сексуальної орієнтації, окрім загальноприйнятої" [14, с. 298]. А одного дня Христина взагалі приходить до думки, яка перегукується з тими, що їх висловлював у своїй "Історії сексуальності" М. Фуко: "ніякої раз та назавжди визначеної сексуальної орієнтації не існує, а все залежить лише від спонтанних бажань і настроїв у той чи інший момент" [14, с. 101].

Таким чином, головна увага в романі зосереджується не на квір-ідентичності головних героїв, а на загальних проблемах суспільства, яке виховує в людині численні комплекси, страхи та шаблони поведінки, суспільства, у якому більшість людей навіть не усвідомлює того, що має серйозні психологічні проблеми, адже не звикли звертати увагу на такі "незначні" деталі. Варто також зазначити, що й західне суспільство має подібні проблеми (Ева, наприклад, уже двадцять років відвідує психоаналітика), але воно більш відкрите й толерантне.

Романи А. Малігон ("Навчи її робити це") та К. Бабкіної ("Соня") суттєво нижчі за своєю літературною вартістю від проаналізованих творів Н. Сняданко та Т. Малярчук як сюжетними лініями, так і стилістичною вправністю, але вони вписуються в контекст дослідження: у першому творі головні героїні є лесбійками, у другому – серед персонажів з'являються геї.

Роман А. Малігон – типовий продукт масової літератури. Найперше, у ньому досить багато кліше: обидві головні героїні красуні, образи яких можна знайти в кожному глянцевому журналі; усі описи чоловіків представлені виключно з позиції радикального фемінізму: це обов□язково самці, "істоти з хтивими очима та жадібними членами" [7, с. 35] (навіть якщо чоловік таким не є й дійсно вболіває за жінку, як от Артур за Лізу, він усе одно сприймається однозначно негативно); а ще в романі присутній мотив дуже популярної індійської "мильної опери": Ліза виявляється рідною сестрою-близнючкою Марти, але оскільки вона народилася хворою, то мати її залишає в пологовому будинку, її всиновлює родина Смолярів, у яких померло власне немовля. Окрім того, авторка "на сторінках однієї-єдиної книги колекціонує до десятка сексуально-психічно-психологічних варіантів нешаблонних стосунків: інцест, фетишизм, гомосексуалізм, Стокгольмский синдром, рольові ігри за правилами BDSM, алкоголізм, людоїдство, самовбивство, сексуальне насилля. Плюс, до цього букету, бронхіальна астма психосоматичної етіології, тобто з причин глибокоемоційних, плюс орнітофобія, яка, здається, проявляється довільно, згідно з авторським задумом, а не з логікою оповіді" [2]. У результаті ж роман, що

починався як цікавий містичний трилер, закінчується банальним побутовим убивством через заздрість до більш успішної сестри, заради якого Марта так довго шукала Лізу. Загалом, квір-ідентичність у романі не аналізується як соціальна, феміністична чи філософська проблема, а є просто об'єднуючою сюжетною деталлю.

Головна героїня роману К. Бабкіної – Соня – інфантильна дівчина, яка просто живе, ні про що не замислюючись. Соня також дуже гарна і саме цим авторка пояснює те, що дівчині живеться легко, адже "її всі люблять". Неочікувано для себе завагітнівши, дівчина вирішує поїхати на пошуки батька, який давно покинув родину, щоб віднайти кровний та духовний зв'язок і, відповідно, зрозуміти своє ставлення до нового життя, яке зародилося в ній. К. Бабкіна застосовує вже багато разів використаний образ дороги як сюжетотворчий прийом, що допомагає об'єднати всі події, котріінакше б просто не трималися купи: зустріч із циганським табором Лікаренків, однокласники-геї Порох та Пух, поїздка з ними до Польщі, автоаварія та поява Кая, який надавав їй першу медичну допомогу. З Каєм же Соня їде далі через Німеччину до Албанії, нелегально перетинає кордон, на якому знову зустрічає табір Лікаренків. Приємна мандрівка раптово уривається через те, що Соня, звівши разом різні дотичні деталі, раптом склала їх у пазл, з якого випливало, що Кай і є її рідний батько. Таким чином, як і в романі А. Малігон, у творі К. Бабкіної з'являється мимовільний інцест. Але ця лінія не розвивається: складається враження, що авторка зачепила занадто епатажну й контроверсійну тему, а потім вирішила її просто обірвати, зробивши малоправдоподібне пояснення, що цього насправді не було і Соня просто помилилася, що загалом характерно для такої інфантильної особи. У результаті пережитого потрясіння дівчина начебто дорослішає й приймає свою вагітність. Так само легко вирішується питання з нетрадиційною орієнтацією Пуха: він повертається в Україну, бо його колишній коханець одружився з якоюсь європейкою, і пропонує Соні вийти за нього заміж. Таким чином, і в цьому романі гомосексуалізм не розглядається як певна проблема, а також виступає сюжетною деталлю, до того ж зовсім не обов'язковою.

Проаналізований матеріал дає змогу констатувати, що поява квір-персонажів на сторінках сучасних українських романів є одним із засобів вписування нашої літератури в загальноєвропейський контекст. Способи їх зображення не є епатажними чи надмірно еротизованими – вони показані як звичайні середньостатистичні люди (більш реалістичні у творах Н. Сняданко або ж дещо сюрреалістичні у творах Т. Малярчук), котрих у першу чергу хвилюють психологічні проблеми,характерні для кожного, а власна сексуальна орієнтація є просто ще одним виявом любові загалом і відстоюванням права на таку любов. Такі персонажі з'являються також на сторінках типових масових романів, якими є твори А. Малігон і К. Бабкіної, проте й тут на їхній нетрадиційності увага не загострюється, а квір-ідентичність виступає просто як сюжетна деталь, без моралізаторського або епатажного навантаження.

Список використаних джерел

1. *Агєєва В.* Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму / Віра Агєєва. – К.: Факт, 2008. – 360 с. – (Сер. "Висока полиця").
2. *Бурдейна О.* Нетрадиційність задач і розв'язків в романі Анни Маліґон "Навчи її робити це" [Електронний ресурс] / О. Бурдейна // Сумно – спільнота блогів про культуру – Режим доступу: http://elenaburd.sumno.com/literature-review/netradytsijnist-zadach-i-rozvyazkiv-v-romani-anny-/
3. *Гиденс Е.* Ускользающий мир: как глобализация меняет нашу жизнь / Е. Гиденс: [Пер. с англ. М.Л. Коробочкина] – М.: Весь мир, 2004. – 120 с.
4. *К□ юбільє Ж.-М.* Порногламур / Ж.-М. К□ юбільє. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2009. – 176 с.
5. *Кон И.* Наследницы Сафо // Лунный свет на заре: Лики и маски однополой любви / И. Кон – М.: Олимп; ООО "Фирма "Издательство АСТ", 1998. – С. 429 – 447.
6. *Маєрчик М.* Вторгнення гомосексуальності / М.Маєрчик // 120 сторінок: Сучасна світова лесбі/гей/бі література. Квір-антологія / [Упоряд.: І. Шувалова, А. Позднякова, О. Барліг]. – К.: Критика, 2009. – С. 123-133.
7. *Малігон А.* Навчи її робити це:роман-орнітофобія / А. Малігон. – Х.: Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2013.
8. *Малярчук Т.* Ендшпіль для Лізи // Ендшпіль Адольфо, або Троянда для Лізи / Т. Малярчук. – Івано-Франківськ: Лілея, 2004. – 160 с.
9. *Малярчук Т.* Згори вниз: Книга страхів / Т. Малярчук. – Х.: Фоліо, 2007. – 220 с. – (Графіті).
10. *Малярчук Т.* Комплекс Шахразади // Як я стала святою / Т. Малярчук. – Х.: Фоліо, 2008. – 190 с. – (Графіті).
11. *Малярчук Т.* Троянда Адольфо // Ендшпіль Адольфо, або Троянда для Лізи / Т. Малярчук. – Івано-Франківськ: Лілея, 2004. – 160 с.
12. *Павличко С.* Теорія літератури / С. Павличко; [упоряд.: В. Агєєва, Б. Кравченко]. – К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2002. – 679 с.
13. *Раутон Р.* Современный психоаналіз и гомосексуальность [Електронний ресурс] / Р. Раутон // Тематический портал "Лабрис". – 2008. – 10 ноября. – Режим доступу: http://labrys.ru/node/4734
14. *Сняданко Н.* Фрау Мюллер не налаштована платити більше / Наталка Сняданко. – Харків: Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля", 2013. – 304 с.
15. *СтасіневичЄ.* Легка чарівність інцесту [Електронний ресурс] / Є. Стасіневич// "ЛітАкцент" – Режим доступу: http://litakcent.com/2013/09/26/lehka-charivnist-incestu/

Надійшла до редколегії 11.09.15

Ryabchenko M., Candidate of Philological Sciences
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

QUEER-IDENTITY IN THE MODERN UKRAINIAN PROSE

Manners of representation of queer-characters in this article are analyzed. These characters appear in modern Ukrainian literature prose more often than in previous period of time. As a result, scientist comes to conclusion that the main attention does not focus on the representation of erotic derails, it focuses on the usual psychological experience of people, and it does not deal with problem of sexual orientation. Therefore, there is a European approach to the problem of queer characters in the modern Ukrainian literature.

Keywords: queer identity, sexuality, psychoanalysis, globalization.

М. Рябченко, канд. филол. Наук
Киевский национальный унмверситет имени Тараса Шевченко, Киев

КВИР-ИДЕНТИЧНОСТЬ В СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНСКОЙ ПРОЗЕ

В статье анализируются способы изображения квир-персонажей, которые в последнее время все чаще стали появляться в современной украинской прозе. В результате исследователь приходит к выводу, что основное внимание при изображении таких персонажей авторы сосредотачивают не на показе эротических деталей и эпатажности, а на обычных психологических переживаниях человека, которые не связаны с сексуальной ориентацией. А, следовательно, в современной украинской прозе присутствует европейский взгляд на указанную проблему.

Ключевые слова: квир-идентичность, сексуальность, психоанализ, глобализация.

УДК 821.161.2 П.Горотак